

A „REDISCOVERED” INSCRIPTION FROM DOBRUDJA.
ROADS AND MILESTONES IN *SCYTHIA*
(3rd- 4th CENTURIES AD)

Adriana PANAITTE,
Cristina-Georgeta ALEXANDRESCU

Rezumat: În 1906, V. Richter, cel care supraveghea săpăturile arheologice de la Tropaeum Traiani (Adamclisi) l-a informat pe Gr. G. Tocilescu, directorul Muzeului Național de Antichități de la București despre descoperirea unei pietre (stâlp miliar) în satul Cara Amat (astăzi Crângu). El i-a trimis, de asemenea, și o schiță a pietrei, textul inscripției și dimensiunile acesteia. Deoarece era bolnav, Tocilescu nu a putut, din păcate, să publice descoperirea. Mai târziu, aceasta apare din nou menționată în literatura de specialitate abia în 1968 în TIR L35, dar nu este publicată în nici un volum de inscripții.

În 2007, în cadrul unui proiect de cercetare a arhivelor, în fondul personal păstrat la Biblioteca Academiei Române, Secția Manuscrise, am găsit această scrisoare (Mss Tocilescu 5312, p.178 și 179). Și mai importantă este ultima pagină a scrisorii, legată în volum ca fiind pagina 194. Pe acest al doilea desen, sunt date de asemenea, dimensiunile pietrei (stâlpului miliar) și urmele unor litere care s-au șters. Nu se spune nimic despre tipul de piatră sau despre dimensiunile literelor. Inscripția poate fi datată în perioada Tetrarhiei.

Articolul de față are în vedere analiza acestei inscripții și a informațiilor obținute din analiza inscripțiilor de pe stâlpii miliari din secolele III-IV p.Chr. descoperiți în Scythia Minor. În prezent sunt cunoscuți 22 de stâlpi miliari din perioada Tetrarhiei descoperiți în România și Bulgaria (fig. 3), pe teritoriul fostei provincii romane Moesia Inferior. Trei dintre aceștia sunt nepublicați; primul dintre ei este stâlpul miliar de la Crângu, prezentat mai sus, iar ceilalți doi aparțin colecției private a lui Wili Wisosenschi din localitatea Mihail Kogălniceanu, Constanța.

Ceilalți stâlpi au fost descoperiți la Medgidia (nr. 1), Valea Dacilor (nr. 2), Corbu (nr. 3-4), Hârșova (nr. 6-8), Măcin (nr.9), Mihai Viteazu (nr. 10), Garvăn (nr.11), Dorobanțu (nr. 12), Mangalia (nr. 13), Albena (nr. 14), Razgrad (nr. 15), Stipsko (nr. 16), Vetren (nr. 17), Adamclisi (nr. 18), și unul cu loc de descoperire necunoscut, dar care provine din Dobrogea (nr. 19).

Începând cu domnia lui Diocletian, zona Dunării de Jos devine foarte importantă pentru Imperiul Roman. Aceasta este constant inspectată de împărați și multe fortificații și drumuri sunt reparate. Miliarii datați în secolele III-IV p.Chr. au fost descoperiți nu numai pe drumul de limes, ci și pe arterele secundare, semitae.

Stâlpul miliar de la Crângu aparține unei semita importante care mergea de la Callatis la Durostorum, trecând prin Plopeni (fostul Cavaclar), Petroșani, Tropaeum Traiani, Urluia, Crângu (fostul Caramat), și Ion Corvin (fostul Cuzgun). Aceasta este o dovadă în plus că nu numai drumurile principale erau bine întreținute, ci și drumurile secundare, de mai mică importanță. În plus, demonstrează încă o dată că buna funcționare a drumurilor din această zonă reprezenta o preocupare importantă a împăraților romani, având în vedere noua situație politică și militară creată în zona Dunării de Jos, în perioada romană târzie.